

контроль за виконанням встановлених нормативів. Але це не єдині важелі, які можуть привести фінансовий стан підприємства до норми та вивести його із фінансової кризи. У зв'язку з цим гостро актуалізується питання розробки комплексу антикризових заходів, які б стабілізували діяльність підприємств. Особливо гостро ця проблема стоїть в Україні.

Висновки: Світова фінансова криза спричинила появу істотних проблем реального і фінансового сектору економіки України, призвела до зростання кількості фінансово неспроможних підприємств у різних галузях. Вітчизняним підприємствам варто швидко й ефективно реагувати на зміни зовнішнього середовища та активно впроваджувати досягнення науково-технічного прогресу у виробництво. Формування концепції розвитку підприємств визначає необхідність подальшого теоретичного дослідження особливостей фінансового управління та визначення практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності управління фінансами підприємств, адаптації сучасних форм і методів управління до складних умов економіки сучасного періоду.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» / Законодавство України [Електронний ресурс] // Верхов. Рада України. - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2343-12>- Назва з екрану.
2. Бланк И.А. Финансовый менеджмент. Учебный курс. 2-е изд., перераб. и доп. - К.: Эльга, Ника-Центр, 2004. — 656 с.
3. Жалко О.В. Банкрутство як наслідок впливу фінансової кризи на господарську діяльність підприємств / О.В. Жалко // Університетські наукові записки. Економіка. – 2010. - №2. – С.163 – 173.
4. Офіційний сайт державного комітету статистики [Електронний ресурс]. - Режим доступу: ukrstat.gov.ua.
5. Гулько Л.Г.– Аналіз сучасних тенденцій банкрутства підприємства // [Електронний ресурс]–Режим доступу: http://www.confcontact.com/2010spec_tezi/ec_gulko.htm
6. Данішевська В. - Актуальність змін до законодавства про банкрутство в Україні [Електронний ресурс] // 2011. – Режим доступу: <http://www.commerciallaw.com.ua/uk/eventnews/198-aktualnist-zmin-do-zakonodavstva-pro-bankrutstvo-v-ukrajini>
7. Звіт про результати управління корпоративними правами держави в господарських товариствах [Електронний ресурс] // Фонд державного майна України. – Режим доступу : www.spfu.gov.ua
8. Фінансова санація та банкрутство підприємств [Текст] : навч. посіб. : рекомендовані М-вом освіти і науки України для студ. вищ. навч. закл. / [Л. О. Омелянович [та ін.]] ; М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. Михайла Туган-Барановського, Каф. фінансів, за ред. Л. О. Омелянович . — Донецьк : [ДонНУЕТ], 2011 . — 198 с.

Ключові слова: ринкова економіка, банкрутство, інститут банкрутства, платоспроможність, неплатоспроможність.

Ключевые слова: рыночная экономика, банкротство, институт банкротства, платежеспособность, неплатежеспособность.

Key words: market economy, bankruptcy, Institute bankruptcy, solvency, insolvency.

УДК 339.944

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ МІЖНАРОДНИХ ВИРОБНИЧИХ МЕРЕЖ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Дугінець Г.В., к.е.н., доцент, ДВНЗ «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури», м. Дніпропетровськ.

Дугінець Г. В. Особливості формування міжнародних виробничих мереж в сучасних умовах.

В статті приведено результати аналізу особливостей формування міжнародних виробничих мереж в сучасних умовах. Визначено, що в умовах глобалізації мережеві структури активно формуються як в рамках окремих галузей, так і на міжгалузевому рівні; успішно діють не тільки в межах обмежених територій, але і на міждержавному, міжрегіональному та глобальному рівні. Обґрунтовано, що поняття «міжнародна виробнича мережа» є порівняно новим в економічній науці, хоча при відомих допущеннях можна стверджувати, що мережевий принцип взаємодії супроводжує відносини в людському суспільстві з перших часів його виникнення. Проведений аналіз літературних джерел показує, що існує безліч термінів, які характеризують різні типи мережевої взаємодії організацій в міжнародному контексті. В результаті проведеного дослідження отримано визначення «міжнародна виробнича мережа», яка визначається нами як система контрактів між формально незалежними економічними агентами, що знаходяться в різних країнах, з метою оптимального

комбінування і використання наявних ресурсів. Також отримано висновок, що в сучасних умовах відбуваються два зустрічних процеси: розчленовування виробничого ланцюжка на безліч окремих операцій, винесених за межі головної складальної компанії, і інтегрування різних складальних компаній на ґрунті використання ними ідентичних напівфабрикатів, вироблених їх великими постачальниками. Дані процеси свідчать про те що, економічна глобалізація, яка почалася в сфері торгівлі і фінансів, знаходить усе більшу підтримку у сфері матеріального виробництва.

Дугинец А. В. Особенности формирования международных производственных сетей в современных условиях.

В статье представлены результаты анализа особенностей формирования международных производственных сетей в современных условиях. Определено, что в условиях глобализации сетевые структуры активно формируются в рамках как отдельных отраслей, так и на межотраслевом уровне и успешно действуют не только в пределах ограниченных территорий, но и на межгосударственном, межрегиональном и глобальном уровне. Обосновано, что понятие «международная производственная сеть» является сравнительно новым в экономической науке, хотя при известных допущениях можно сказать, что сетевой принцип взаимодействия существует с первых стадий возникновения человеческого общества. Проведенный анализ литературных источников позволил получить вывод, что существует множество терминов, подразумевающих различные типы сетевого взаимодействия организаций в международном контексте. В результате проведенного исследования предложено определение «международная производственная сеть» - система контрактов между формально независимыми экономическими агентами, находящимися в разных странах, с целью оптимального комбинирования и использования имеющихся ресурсов. Также получен вывод, что в современных условиях происходят два встречных процесса: расчленение производственной цепочки на множество отдельных операций, вынесенных за пределы главной компании, а так же интеграции различных сборочных компаний на почве использования ими идентичных полуфабрикатов, производимых их основными поставщиками. Данные процессы свидетельствуют о том, что экономическая глобализация, начавшаяся в сфере торговли и финансов, находит все более прочное и необратимое отражение в сфере материального производства.

Duginets A. Features of international production networks in the modern world.

In the article the results of the analysis of the formation of international production networks in the modern world are presented. It is determined that, in the current context of globalization, networks are actively forming both within individual sectors and the cross-sector level, and successfully operate not only within limited areas, but also at the international, interregional and global levels. It was proved that the fact of "international production network" concept is relatively new in economics, although under certain assumptions we can say that the principle of network interaction accompanies relations in human society from the earliest stages of its occurrence. The analysis of the literature shows that there are many terms that describe the different types of networking organizations in an international context. As a result of the study a definition of "international production network" is proposed: "international production network" is a system of contracts between formally independent economic agents located in different countries, which aims at the optimal combining and using available resources. Also obtained is the conclusion that there are two opposing processes: the dismemberment of the production chain into many individual transactions, which are made outside of the main company, and the integration of different companies on the basis of them using identical intermediates produced by their main suppliers. These processes indicate that economic globalization, which began in the field of trade and finance, is becoming more and more notable in the industrial production.

Постановка проблеми. В кінці ХХ – на початку ХХІ ст. світовий політичний та економічний простір став ареною істотних змін, які відбуваються насамперед за рахунок інтенсивного розвитку різних форм мережевої взаємодії економічних агентів. Мережеві структури активно формуються як в рамках окремих галузей, так і на міжгалузевому рівні і успішно діють не тільки в межах обмежених територій, але і на міждержавному, міжрегіональному та глобальному рівні. Існування багатоваріантності і складності міжфірмових зв'язків, що спираються на сучасні управлінські та технологічні рішення, визначають необхідність порівняльного вивчення різних мережевих форм міжнародних виробничих взаємодій. При цьому серед економістів немає єдиного розуміння, що являє собою така мережа, чим вона відрізняється від інших форм організації, яке її місце в сучасній економічній системі, яке співвідношення понять «міжнародна виробнича мережа», «міжорганізаційна мережа», «міжфірмова мережа», «мережа створення цінності», «мережева компанія», «віртуальна мережа підприємств» і т.п.

Принципова важливість відповіді на ці питання для української реальності пов'язана з тим, що аналіз діяльності національних економічних і суспільних структур досі проводиться в рамках старих підходів. Відсутність комплексного економічного аналізу мережевої виробничої взаємодії ускладнює розвиток цілого ряду перспективних форм організації бізнесу, які, як показує світовий досвід, можуть бути ефективною альтернативою великим приватним і приватно-державним підприємствам на одних галузевих ринках і служити додатковим джерелом їх міжнародної конкурентоспроможності на інших галузевих ринках.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика формування міжнародних виробничих мереж знаходить своє відображення у дослідженнях сучасних трансформацій міжнародного бізнесу. Методологічною основою аналізу є концепції «ланцюжка цінності» М. Портера, «ключових компетенцій» Г. Хамела та К. Прахалада, положення неінституціоналізму О. Вільямсона, Р. Коуза та ідеї Ф. Котлера. Також серед зарубіжних дослідників варто відзначити роботи Р. Каплінського, К. Бейкера, Дж. Джереффі, М. Морріса та

інших. Проблеми розвитку промислового виробництва розглядаються в працях багатьох вітчизняних вчених: І. Бочан, В. Геєць, І. Гладій, І. Зварич, І. Михасюк, І. Малий, С. Соколенко та інші. Проте більшість з цих робіт носять інформаційний та прикладний характер, констатуючи нові явища у формуванні міжнародних виробничих мереж. Фактично можна говорити про накопичену велику кількість досить розрізненого матеріалу, що вимагає теоретичного узагальнення та систематизації в сучасних умовах, що і є **метою даного дослідження**.

Викладання основного матеріалу. Протягом останніх 30 років відбуваються важливі зміни на світових промислових ринках, серед яких домінуючими є глобалізація попиту і пропозиції, зростання конкуренції і впровадження нових інформаційних технологій в управління компаніями. Пристосовуючись до зростання конкуренції на глобальних ринках, компанії стали надавати особливого значення формуванню і підтримці гнучких форм спільної організації економічної діяльності - партнерським відносинам, стратегічним альянсам і діловим мережам. У свою чергу сучасний стан світової економіки характеризується високим ступенем економічної взаємозалежності країн, обумовленої змінами в організаційній структурі світового виробництва, розвитком транснаціональної торгівлі та інвестицій, міжнародного поділу праці та аутсорсингу, наявністю багатонаціональних компаній, тісними міжфірмовими зв'язками. Саме наявністю останніх, на думку Т. Стерджен, можна охарактеризувати сучасний розвиток економічної глобалізації [9, р.5]. Головними агентами економічної глобалізації виступають транснаціональні корпорації (ТНК), на закордонні філії яких в даний час припадає 11% світового ВВП і одна третина світового експорту [10]. З урахуванням же, наприклад, міжнародного аутсорсингу, ліцензування, підрядного промислового виробництва, частка ТНК в цих глобальних агрегованих показниках буде ще більшою.

Слід зазначити, що поняття «міжнародна виробнича мережа» є порівняно новим в економічній науці, хоча при відомих допущеннях можна сказати, що мережевий принцип взаємодії супроводжує відносини в людському суспільстві з найперших стадій його виникнення. Аналіз літератури показує, що існує безліч термінів, що визначають різні типи мережевої взаємодії організацій в міжнародному контексті. Так, відповідно до досліджень Організації економічного співробітництва та розвитку [2], головною перевагою організації виробництва шляхом утворення міжнародних виробничих мереж є розподіл ризиків та гнучкість фірм відповідно до ринкових змін. На думку Гері Джереффі в процесі економічної глобалізації формуються два типи міжнародних економічних мереж, що складаються з глобальних товарних ланцюжків (або ланцюжків створення (додавання) вартості) двох різних типів: товарних ланцюжків, регульованих виробником (*producer-driven commodity chains*) і товарних ланцюжків, регульованих покупцем (*buyer-driven commodity chains*) [7, р.1]. Перший тип ланцюжків характерний для капіталомістких і технологічно інтенсивних галузей промисловості, таких як автомобільна, авіаційна, комп'ютерна, напівпровідникова і важке машинобудування. У цих ланцюжках великі, зазвичай транснаціональні, виробники грають головну роль в координації виробничих мереж. Другі ланцюжка більш типові для тих галузей промисловості, в яких провідну роль відіграють роздрібні торговці, фірми, що займаються просуванням і реалізацією товару та виробники «брендової» продукції. Вони визначають специфікацію виробів і замовляють їх виробництво у виробників, насамперед, у країнах, що розвиваються, створюючи там децентралізовані виробничі мережі. Цей тип ланцюжків характерний для таких галузей, як виробництво одягу, взуття, іграшок, посуду, побутової електроніки і різних виробів ручної роботи. Два або кілька товарних ланцюжки, які замикаються щонайменше на одного загального актора, утворюють виробничу мережу [8, р. 6]. Іншу науковці Р. Фінстра та Г. Хенсон при дослідженні тенденцій у зайнятості висококваліфікованої та низькокваліфікованої робочої сили визначили, що зростання різниці в оплаті між висококваліфікованою та низькокваліфікованою робочою силою є одним із наслідків фрагментації виробництва в процесі формування міжнародних виробничих мереж [6].

Стосовно українських дослідників, то слід відзначити, що відомий український вчений С. Соколенко провів ґрунтовне дослідження актуальних проблем світової економіки в аспекті формування нових форм промислової взаємодії між підприємствами різних країн світу [3]. На його думку, формування мережевої економіки стало провідною тенденцією еволюції глобального виробництва [4], а її суть полягає в організаційно-структурному перетворенні як виробничих процесів галузевих комплексів світового господарства, так і транснаціональних корпорацій. На думку інших фахівців [5], можливими шляхами вирішення такого завдання є промислова кооперація та співпраця, стратегічна взаємодія ринкових суб'єктів на основі інтегрованого адаптивного управління.

Досить цікавими є результати досліджень І. Гладій та І. Зварич, які в своїх працях виявили особливості формування та розвитку міжнародних виробничих мереж як систем наднаціонального рівня [1]. Ними було запропоновано комплементарний підхід до аналізу галузевої структури економік країн у контексті їх участі у міжнародних виробничих мережах та виявлено потенційні можливості участі України в міжнародних виробничих мережах.

Але ми вважаємо що, в якості вихідної теоретичної бази для визначення міжфірмових мереж як феномена представляється логічним спиратися на неінституціональний підхід О. Вільямсона, що припускає перехід від дихотомії «фірма-ринок» до системи координат «ринок-гібрид-ієрархія» і включення в аналіз «усього розмаїття ринкових, ієрархічних і змішаних форм» [11]. О. Вільямсон показав, що ринок, гібрид і ієрархія відрізняються, перш за все, з точки зору типів контрактів, які лежать в основі їх економічної діяльності. В залежності від ситуацій, в яких намічаються та здійснюються трансакції, виникає необхідність у забезпеченні різною за тривалістю координацією дій агентів, і, відповідно, укладаються різні типи контрактів. Кожному з трьох видів контрактації відповідає своя структура управління. Вибір певного способу організації економічної

діяльності здійснюється за допомогою порівняльного аналізу трансакційних витрат, а характерною ознакою фірми є процеси управління розподілом ресурсів за допомогою влади підприємця. Консолідоване володіння активами веде до зниження трансакційних витрат завдяки наказам і розпорядженням менеджерів, проведення тих чи інших дій по здійсненню руху товарів усередині фірми. Тим самим вдається уникнути витрат пошуку, ведення переговорів і т.п.

Відзначимо, однак, що цілий ряд авторів указує в зв'язку з цим на проблематичність економічного розмежування фірми і сукупності агентів, пов'язаних довгостроковим контрактом, і це в значній мірі справедливо. Проте хотілося б відзначити, що фірма як особливий, окремий інститут володіє своєрідними управлінськими та адаптивними властивостями, і ці властивості по ряду параметрів відмінні від тих, які проявляє гібридна структура - зокрема, міжфірмова мережа. З точки зору економічного аналізу права різниця між фірмою і сукупністю агентів, пов'язаних довгостроковим контрактом, також виявляється принциповою, оскільки сукупність внутрішньофірмових контрактів регулюється іншими нормативними і законодавчими актами, ніж контрактні взаємини юридично незалежних суб'єктів. Відповідно, може змінюватися оцінка наслідків тих чи інших заходів державної політики - наприклад, що стосуються створення великих вертикально інтегрованих структур.

Виникнення гібридного типу організації може йти по двом діаметрально протилежним напрямкам. З одного боку, вона може виникнути шляхом більш інтенсивного співробітництва економічних агентів у рамках обмінів, які спочатку координувалися ринком. З іншого боку, змішана форма організації може виникнути як результат екстерналізації внутрішніх функцій, коли ієрархічна організація (окрема фірма) змушена реагувати на виклики зростаючої зовнішньої динамічності. При цьому фірма може здійснювати введення елементів ринкового регулювання в ієрархію різними способами. Вона може залишати всі підрозділи «всередині», і тоді ми маємо справу з процесами, які визначають як «внутрішню віртуалізацію» [12]. Інший можливий варіант - виведення активів із власності компанії і перехід до практики аутсорсингу. В даному випадку стратегія аутсорсингу, що припускає скорочення кількості постачальників та їх заміну одним або декількома центрами поставок, формує глобальні виробничі мережі, дозволяючи компаніям зосередитися на маркетингу та брендингу. Нерідко при здійсненні аутсорсингу в менш розвинених країнах місцеві виробники реалізують виробничі процеси, які визнані небезпечними в розвиненому світі. Слід зазначити, що аутсорсинг екологічно небезпечного виробництва є однією з основних характеристик процесу інтернаціоналізації капіталу.

Виходячи з вищевикладеного, міжнародна виробнича мережа визначається нами як система контрактів між формально незалежними економічними агентами, що знаходяться в різних країнах, з метою оптимального комбінування і використання наявних ресурсів. Причому головним джерелом нестабільності мережі є істотна розбіжність цілей. Загальна мета мережевої взаємодії завжди, хоча б частково, вступає в протиріччя з індивідуальними цілями економічних агентів. Щоб запобігти гострому конфлікту цілей, інтереси міжнародних учасників повинні бути збалансованими, хоча на практиці, в ряді випадків, досягнення консенсусу виявляється неможливим.

Однак у більшості випадків міжнародні виробничі мережі виявляються досить стійкими. Це пов'язано з тим, що в рамках цієї форми організації, що не передбачає колективної власності, приймаються рішення щодо колективної поведінки і виробляються механізми управління цією колективною поведінкою. В той же час питання про те, чи завжди фірми-учасниці мережі зберігають право контролю над об'єднаною діяльністю мережі, виявляється нетривіальним, так само як і питання про те, чи отримує мережа (в особі якоїсь керуючої одиниці) право контролю над діяльністю членів. Тобто, виявляється необхідним усвідомити, як здійснюється делегування повноважень.

Висновки та перспективи подальших досліджень у даному напрямку. Таким чином, на світовій арені відбуваються два зустрічних процеси: розчленовування виробничого ланцюжка на безліч окремих операцій, винесених за межі головного складальної компанії, і інтегрування різних складальних компаній на ґрунті використання ними ідентичних напівфабрикатів, вироблених великими їх постачальниками. Ці два процеси - дедалі глибше дроблення виробничих ланцюжків на окремі операції і винесення їх за кордон, з одного боку, і інтегрування таких ланцюжків глобальними виробниками стандартизованих компонентів, з іншого боку, ведуть до все більш сильнішої інтеграції міжнародних виробничих мереж як в межах окремих галузей, так і між ними. Переплетення таких мереж поступово ускладнюється.

Світовий економічний простір все більше пронизує суцільна мережа стійких виробничих зв'язків, в які вплетені мільйони великих, середніх і малих підприємств-постачальників напівфабрикатів або модулів і підприємств-збирачів кінцевих продуктів. Мережа таких зв'язків найбільш густа в високорозвинених регіонах світу, але вона досить швидко розростається, охоплюючи середньорозвинені і менш розвинені регіони. Економічна глобалізація, що почалася в сфері торгівлі і фінансів, знаходить усе більшу підтримку у сфері матеріального виробництва.

Список використаних джерел:

1. Гладій І.Й., Зварич І.Я. Міжнародні виробничі мережі в Європі. – Монографія. – Тернопіль: Економічна думка, 2011. – 292 с.
2. Організація Економічного Співробітництва та Розвитку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.oecd.org.

3. Соколенко С.И. Производственные системы глобализации: Сети. Альянсы. Партнерства. Кластеры : Украинский контекст. Монографія / С. И. Соколенко. – К. : Логос, 2002 – 648 с.
4. Соколенко С. Стратегії економічного росту та формування нових виробничих систем в епоху глобалізації / С. Соколенко // Економічний часопис. – 2003. – XXI. – № 5. – С. 9–16.
5. Фліссак К. Міжнародна кооперація як ефективна форма сучасного економічного співробітництва / К. Фліссак // Журнал європейської економіки. – 2006. – Т. 5 (№ 2). – С. 138–142.
6. Feenstra R. C. Global production sharing and rising inequality : a survey on trade and wages / R. C. Feenstra, G. H. Hanson // NBER WP. – July. 2001. – No. 8372. – P. 131–140.
7. Gereffi G. A Commodity Chains Framework for Analyzing Global Industries. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ids.ac.uk/ids/global/Conf/pdfs/gereffi.pdf>
8. Globalisation: Implications and Opportunities. Editor: Grahme Whiting. Business Strategy [Електронний ресурс]. – Режим доступу: Unit. P. 22. URL: <http://www.dpi.qld.gov.au/extra/pdf/business/globalisation.pdf>
9. Sturgeon T. J. How Do We Define Value Chains and Production Networks?, 2000. URL: [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ids.ac.uk/ids/global/pdfs/vcdefine.pdf>
10. UNCTAD: World Investments Report 2008. URL: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.unctad.org/Templates/webflyer.asp?docid=10502&intItemID=2068&lang=1&mode=downloads>
11. Williamson O. The Modern Corporation: Origins, Evolution, Attributes // Journal of Economic Literature. 1981. - Vol.19. - Nr.4. - P. 1538.
12. Zenger T.R., Hesterly W.S. The Disaggregation of Corporations: Selective Intervention, High-Powered Incentives, and Molecular Units // Organization Science. 1997. Vol.8. Nr.3. - P. 209-222.

Ключові слова: міжнародні виробничі мережі, економічна глобалізація, транснаціональні компанії, неінституціональна теорія, аутсорсинг.

Ключевые слова: международные производственные сети, экономическая глобализация, транснациональные компании, неинституциональная теория, аутсорсинг.

Keywords: international production networks, economic globalization, multinational companies, neo-institutional theory, outsourcing.

УДК 338.246:124.4

ПОКРАЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ ЧЕРЕЗ МЕХАНІЗМИ МІНІМІЗАЦІЇ ЕКОНОМІЧНОГО РИЗИКУ

Євтушенко Н. О., к.е.н., доцент кафедри менеджменту, Нікопольський факультет ДВНЗ «Запорізький національний університет»

Євтушенко Н. О. Покращення ефективності антикризового управління через механізми мінімізації економічного ризику.

В статті розглянуто теоретичні аспекти ефективності антикризового управління на підприємстві та доведено важливість використання механізмів мінімізації економічного ризику для покращення ефективності антикризового управління. У ході написання статті досліджено теоретичні основи антикризового управління, розглянуто фактори його ефективності та встановлено, що покращення ефективного антикризового управління й зниження небезпеки на підприємстві буде доцільним через заходи управління економічним ризиком щодо його мінімізації. Розглянуто ризик як економічна категорія та встановлено причини його виникнення на підприємстві. Конкретизовано поняття «економічний ризик» як вартісний вимір результатів фінансово-господарської діяльності людського капіталу через невикористані можливості в умовах невизначеності подій та недосконалості інформаційного забезпечення. Встановлено єдність впливу на ризик людського капіталу та інформаційних потоків. Визначено, що для покращення ефективності антикризового управління потрібно впроваджувати суттєві та доступні заходи у вигляді механізмів мінімізації економічного ризику, який складається з наступних складових: характеристика економічного ризику через класифікаційні ознаки; оцінка рівня ризику через фінансові показники та методи їх аналізу, механізми нормування, планування і бюджетування; інформаційний аналіз через систему управлінської звітності; фінансові важелі і стимули та можливості людського капіталу. Обґрунтовано підвищення ефективності антикризового управління підприємства через механізми мінімізації економічних ризиків та якісних можливостях людського капіталу при взаємодії з ресурсами підприємства та удосконалено поняття «корпоративна культура». Розроблено науково-практичні рекомендації щодо забезпечення конструктивних управлінських рішень з боку людського капіталу та